Susanna Halonen
Palvelupäällikkö, TYP
Kanta-Hämeen TYP verkosto,
Hämeenlinnan kaupunki
6.11.2023

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijalausuntopyyntö

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta antaa lausuntonsa hallituksen esityksestä HE 75/2023 vp, joka koskee lakien säätämistä eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024-2027. Lisäksi hallituksen esitys ehdottaa muutoksia eläkkeensaajan asumistuesta annettuun lakiin ja lapsilisälakiin. Tämä asiantuntijalausuntomme keskittyy työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun (TYP) ja indeksitarkistusten vaikutuksiin sen asiakasryhmässä. Lausunnon antaja työskentelee Kanta-Hämeen TYP-verkoston johtajana. Verkosto toimii Hämeenlinnan, Riihimäen ja Forssan kaupunkien sekä Janakkalan, Hattulan, Hausjärven, Lopen, Tammelan, Jokioisten, Humppilan ja Ypäjän kuntien alueella. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilu on käynnissä Hämeenlinnan, Hattulan ja Janakkalan alueella.

Näkökulmana työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP)

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) on toimintamalli, jossa verkostoyhteistyössä työ- ja elinkeinotoimisto tai kuntakokeilu, hyvinvointialue sekä Kansaneläkelaitos arvioivat yhdessä työttömän palvelutarpeen ja suunnittelevat hänelle tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet. Työttömän palvelutarpeen mukaisesti yhteensovitetaan julkisia työvoimapalveluita, sosiaali- ja terveyspalveluita, kuntoutuspalveluita sekä mahdollisesti myös muita työllistymistä edistäviä palveluja. Monialainen työllistymistä edistävän yhteispalvelun mukainen toiminta tukee työttömiä monimuotoisesti heidän pyrkiessään kohti työmarkkinoita, ja toiminnan tavoitteena on lähtökohtaisesti työllistyminen.

Hallituksen esityksen vaikutukset TYP asiakkaisiin

Esityksen mukainen kansaneläke- ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistusten jäädytys vaikuttaa TYP-asiakkaisiin, joista monet saavat useita etuuksia. TYP-asiakkaat saavat esimerkiksi peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea

tai sairaus- tai kuntoutusrahaa sekä mahdollisia muita etuuksia, indeksitarkistusten jäädytyksellä on merkittävä vaikutus näiden asiakkaiden taloudelliseen tilanteeseen.

Indeksitarkistusten jäädyttäminen voi myös lisätä passiivisten tukien käyttöä, kuten toimeentulotukea, ja kasvattaa tarvetta sosiaali- ja terveyspalveluille. Taloudellisten haasteiden kerrostuminen ei lisää työhakuisuutta.

Työllisyyden hoidon kannalta on tärkeää, että aktiivisuutta lisäävät tuet, kuten kuntoutusraha, opintoraha, ja aikuiskoulutustuki, säilyvät indeksikorotusten jäädytyksen ulkopuolella, sillä ne kannustavat yksilöitä parantamaan työmarkkina-asemaansa. Lisäksi lapsilisän indeksitarkistusten jäädyttäminen ei näyttäisi edistävän naisten työssäkäyntiä tai työuran pidentämistä, erityisesti suurissa perheissä.

Hallituksen esityksen vaikutukset TYP työhön

Monialaisen työllistymistä edistävän yhteispalvelun yhtenä vaikutuksena voidaan nähdä työ- ja toimintakyvyn haasteiden tunnistaminen sekä asiakkaan ohjaaminen oikealle tukimuodolle, kuten sairauspäivärahalle, kuntoutustuelle tai eläkkeelle. Indeksitarkistusten jäädyttäminen voi tehdä asiakkaiden tilanteista monimutkaisempia taloudellisten haasteiden lisääntyessä. Tämä johtaa TYP-työssä kohdattavien haasteiden moninaistumiseen sekä ohjaustarpeen lisääntymiseen, mikä voi pidentää asiakassuhteiden kestoa. Lisäksi, alkaen vuodesta 2025, TYPiin voidaan ohjata asiakkaita työttömyyden alkuvaiheesta lähtien. Tämä muutos itsessään saattaa lisätä asiakasmääriä.

Hallituksen esityksen vaikutukset työllistymiseen

Pidämme tärkeänä, että työnteon houkuttelevuutta lisätään ja työnhakijoita kannustetaan käyttämään työllistymistä edistäviä palveluita. Lisäksi työkyvyttömien tulisi saada oikea etuus myös pitkän sairauspäiväraha-ajan jälkeen. Kuntoutukseen pyrkivien ja aktiivisesti oman työ- ja toimintakykyänsä kohentavien henkilöiden pyrkimyksiä tulisi tukea, ei rangaista indeksitarkistusten jäädytyksellä.

Susanna Halonen
Palvelupäällikkö, TYP
Kanta-Hämeen TYP verkosto,
Hämeenlinnan kaupunki
6.11.2023

Yhteenveto

Indeksitarkistusten jäädyttäminen vaikuttaa monialaisen työllistymistä edistävän yhteispalvelun asiakkaisiin ja lisää palvelujen tarvetta. Kannustavien tukien säilyttäminen ja työnteon houkuttelevuuden lisääminen ovat keskeisiä tekijöitä työllisyyden hoidon kannalta.